

Předkládací zpráva pro Parlament ČR

1. Úvod

Materiál obsahující návrh na přijetí změn příloh II, VIII a IX Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování (dále jen „Úmluva“), přijatých na 14. zasedání konference smluvních stran Úmluvy (29. dubna - 10. května 2019, Ženeva, Švýcarsko) byl zpracován na základě usnesení vlády ČR ze dne 9. září 2019 č. 646.

Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování byla sjednána 22. března 1989 a vstoupila celosvětově i pro tehdejší ČSFR v platnost 5. května 1992, přičemž se ČR jako nástupnický stát považuje vázaná Úmluvou s účinností od 1. ledna 1993 (č. 6/2015 Sb. m. s.). V současné době má Úmluva 188 smluvních stran. Smluvními stranami jsou Evropská unie a všechny její členské státy.

Úmluva usiluje o snížení pohybů nebezpečných a jiných odpadů, které jsou předmětem Úmluvy, přes hranice států na minimum v souladu s postupy pro správné nakládání s těmito odpady z hlediska životního prostředí, zneškodňování nebezpečných odpadů a jiných odpadů co nejbližší jejich zdroji, minimalizaci vzniku nebezpečných odpadů co do množství a nebezpečnosti, zajišťování přísné kontroly pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států, prevenci nelegální přepravy a zákaz přepravy nebezpečných odpadů do zemí, které nedisponují legislativní, administrativní a technickou kapacitou k jejich využívání a zneškodňování v souladu s environmentálně šetrnými metodami.

2. Cíl a obsah změn příloh II, VIII a IX Úmluvy a základní důvod pro schválení změn příloh II, VIII a IX Úmluvy Českou republikou

Na čtrnáctém zasedání konference smluvních stran Basilejské úmluvy bylo rozhodnuto o zahrnutí nových položek pro odpady plastů do příloh II, VIII a IX Úmluvy. Dosud byl pro odpady plastů určen pouze jeden kód v příloze IX Úmluvy. Tento kód byl nahrazen novým kódem a současně byly zavedeny nové kódy v přílohách VIII a II Úmluvy. Odpady plastů jsou nyní zahrnuty ve třech kategoriích Úmluvy – kategorii nebezpečných odpadů (příloha VIII), kategorii ne-nebezpečných odpadů (příloha IX) a kategorii odpadů vyžadujících zvláštní pozornost (příloha II).

Účelem těchto změn je přispět k lepší kontrole vývozu odpadu plastů, předcházení vývozu odpadu plastů do zemí, které nemají odpovídající infrastrukturu pro nakládání s odpady, přispět k environmentálně šetrnému nakládání s odpady plastů, snižování rizika úniku odpadu plastů do životního prostředí a předcházení globálního environmentálního problému plastů v mořích.

Změny příloh II a VIII

Změny spočívají v:

- přidání nové položky Y48 do přílohy II (Kategorie odpadů vyžadujících zvláštní pozornost), která je vymezena tak, že zahrnuje odpady plastů nezahrnuté v nové položce B3011 v příloze IX, ani v nové položce A3210 v příloze VIII,
- přidání nové položky A3210 do přílohy VIII (Nebezpečné odpady), která zahrnuje odpad plastů, včetně jeho směsí, obsahující složky z přílohy I nebo jimi kontaminovaný v takové míře, že vykazuje vlastnosti uvedené v příloze III.

Na přeshraniční přepravu odpadů zařazených do přílohy VIII a II se vztahuje postup předchozího písemného oznámení a souhlasu (Procedure of Prior Written Notification and Consent – PIC) v souladu s čl. 6 Úmluvy.

Změna přílohy IX

Změna spočívá v nahrazení položky B3010 (Odpady pevných plastů), jejíž účinnost skončila 31. prosince 2020, novou položkou B3011 v příloze IX (Odpady neklasifikované jako nebezpečné).

Odpady zařazené do přílohy IX nepodléhají dle Úmluvy kontrole a jejich seznam je tedy spíše doplňkovým seznamem k seznamu nebezpečných odpadů, které dle Úmluvy kontrole podléhají.

3. Právní zajištění provádění změn příloh II, VIII a IX Úmluvy

Na úrovni EU provádí Úmluvu nařízení (EU) č. 1013/2006¹. Členské státy Evropské unie, které jsou zároveň členy OECD, jsou rovněž vázány rozhodnutím Rady OECD C(2001)107/v konečném znění o revizi rozhodnutí C(92)39/v konečném znění o kontrole pohybu odpadů určených k využití. Dosavadní regulace přepravy odpadů v rámci EU (včetně Evropského hospodářského prostoru, EHP) vyžadovala, aby opatření k provedení změn příloh II, VIII a IX Úmluvy bylo přijato na úrovni EU. Jednotlivé členské státy EU jsou tedy nyní vázány následujícími opatřeními na úrovni EU, která připravila Evropská komise:

- 1) Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/2174, kterým se mění přílohy nařízení (EU) č. 1013/2006²: Změna nařízení (EU) č. 1013/2006

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 o přepravě odpadů.

² Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/2174 ze dne 19. října 2020, kterým se mění přílohy IC, III, IIIA, IV, V, VII a VIII nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 o přepravě odpadů.

byla nutná kvůli zapracování nových položek týkajících se odpadu plastů do unijního práva, a to jednak ve vztahu k vývozu z EU do třetích zemí a dovozu ze třetích zemí do EU, a dále ve vztahu k přeshraniční přepravě v rámci EU. Úpravy nařízení (EU) č. 1013/2006 ve vztahu k přeshraniční přepravě v rámci EU byly provedeny tak, aby byly zohledněny změny přijaté Úmluvou a zároveň zůstal zachován stávající režim kontroly přeprav ne-nebezpečného odpadu plastů. Změny nařízení (EU) č. 1013/2006 byly provedeny prostřednictvím aktu v přenesené pravomoci na základě čl. 58 odst. 1 písm. a) nařízení (EU) č. 1013/2006 a jejich účinnost nastala k 1. 1. 2021. Vzhledem k povaze nařízení jsou tyto změny přímo použitelné pro všechny členské státy EU, a tedy i pro Českou republiku.

- 2) Oznámení EU a jejích členských států podle čl. 11 Basilejské úmluvy: Článek 11 Úmluvy umožňuje smluvním stranám oznámit sekretariátu Úmluvy jakoukoli dvoustrannou, mnohostrannou nebo regionální dohodu nebo ujednání za účelem kontroly pohybů nebezpečných odpadů a jiných odpadů přes hranice států, které probíhají výhradně mezi smluvními stranami uvedených dohod. V případě takového oznámení nemají ustanovení Úmluvy vliv na pohyby přes hranice států, které probíhají podle těchto dohod, za podmínky, že tyto dohody jsou slučitelné s nakládáním s nebezpečnými odpady a jinými odpady způsobem šetrným k životnímu prostředí, jak vyžaduje Úmluva. Vzhledem k provedeným úpravám nařízení (EU) č. 1013/2006 ve vztahu ke změnám příloh Úmluvy týkajícím se ne-nebezpečných odpadů plastů (nové položky B3011 a Y48) a přepravě v rámci EU bylo ze strany EU nezbytné učinit oznámení podle čl. 11 Úmluvy z důvodu zachování stávajícího režimu kontroly přeprav ne-nebezpečného odpadu plastů v rámci EU (viz bod 1).

Zařazení nových položek do příloh II, VIII a IX Úmluvy je v souladu s pozicí EU danou rozhodnutím Rady (EU) 2019/638³, kterou ČR podpořila. S ohledem na výše uvedená opatření EU není zapotřebí dalších úprav vnitrostátních právních předpisů na úrovni ČR. Daná úprava je v souladu s právním řádem ČR.

S ohledem na tuto skutečnost se proto také navrhuje, aby Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas s návrhem na přijetí změn příloh Úmluvy již v prvním čtení v souladu s § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny.

Změny příloh II, VIII a IX vstupují v platnost po uplynutí šesti měsíců od oznámení depozitáře Úmluvy o jejich schválení pro všechny smluvní strany s výjimkou těch, které ve lhůtě šesti měsíců oznámí depozitáři, že nejsou schopny tyto změny přijmout (čl. 18 odst. 2 písm. b) a c) a odst. 3 Úmluvy). Přijetí změn příloh bylo

³ Rozhodnutí Rady (EU) 2019/638 ze dne 15. dubna 2019 o postoji, který má být zaujat jménem Evropské unie na čtrnáctém zasedání konference smluvních stran Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování k některým změnám příloh II, VIII a IX této úmluvy.

depozitářem Úmluvy oznámeno 24. září 2019, a změny příloh tedy vstoupily v platnost 24. března 2020. Rozhodnutím konference smluvních stran byla však stanovena odložená účinnost změn příloh od 1. 1. 2021.

Podle č. 22 odst. 2 Basilejské úmluvy nemohou organizace hospodářské integrace (jako je EU) a její členské státy vykonávat práva a povinnosti podle Úmluvy souběžně. Závazky plynoucí ze změn uvedených příloh patří do výlučné působnosti EU. Proto je to Evropská komise, která jménem Evropské unie jako smluvní strany Basilejské úmluvy zajišťuje soulad práva EU. Změna příslušného nařízení EU přímo použitelného v členských státech EU je účinná od okamžiku, kdy změny příloh Úmluvy nabyly účinnosti. tj. 1. 1. 2021.

Zařazení výše uvedených položek odpadů do příloh II, VIII a IX Basilejské úmluvy nemá dopad na státní rozpočet nad rámec toho, co stanoví legislativa EU přímo použitelná v ČR. V důsledku výše uvedené změny legislativy EU lze očekávat zvýšení administrativní zátěže pro státní správu, zejména Ministerstvo životního prostředí jako příslušný orgán a kontaktní místo pro přeshraniční přepravu odpadů z důvodu očekávaného nárůstu počtu oznámení o přeshraniční přepravě odpadů, a tedy zvýšení počtu správních řízení vedených Ministerstvem životního prostředí, a dále pro kontrolní orgány (Česká inspekce životního prostředí, Celní správa ČR) a rovněž pro společnosti zapojené do přeshraniční přepravy odpadů.

4. Kategorie smlouvy

Úmluva má z hlediska vnitrostátního práva charakter prezidentské smlouvy. K přijetí změn Úmluvy na národní úrovni, včetně příloh, které jsou její nedílnou součástí, je potřebný souhlas Parlamentu ČR s jejich ratifikací a následná ratifikace prezidentem republiky.

Materiál byl schválen vládou ČR usnesením ze dne 11. ledna 2021 č. 29.

V Praze dne 25. ledna 2021

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v.r.